

Міністерство освіти і науки України
Управління молоді та спорту Сумської обласної державної адміністрації
Національний університет фізичного виховання і спорту України
Сумський державний університет
Курський державний університет (Росія)
Тираспольський державний університет імені Т. Г. Шевченка (Молдова)

**ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СИСТЕМІ
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ФАХІВЦІВ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ**

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
І МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
(Україна, Суми, 17–18 квітня 2014 року)

Суми
Сумський державний університет
2014

ТІЛЕСНІСТЬ ЛЮДИНИ ЯК ФЕНОМЕН РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ (МЕТОДОЛОГО-СИНЕРГЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ)

Возний А. П., к.філос.н., доц.
Сумський державний університет
inga64@ukr.net

Проблема людини в усьому розмаїтті характеристик її сутності й існування завжди виступала актуальною проблемою філософії науки. Проте, сьогодні вона набуває особливої гостроти. Сучасність визначається небувалими за своїми масштабами економічними, соціально-політичними, духовними потрясіннями, які проявляються у конфлікті між людиною та її соціальним середовищем. Водночас – це період надзвичайно швидкого технічного прогресу і фундаментальних наукових відкриттів, які змінюють уявлення про тілесність людини та її вплив на всі сфери буття.

Сучасні вчені підкреслюють велику різницю між темпами формування тілесності людини та революційними перетвореннями в ході розвитку цивілізації. В цьому зв'язку стає актуальною проблема тілесності людини як феномену розвитку фізичної культури в суспільстві. Найбільш вагомий внесок, після Арістотеля та мислителів середньовіччя, в розвиток знань про людську тілесність був внесений Р. Декартом, представниками німецької класичної філософії Г. Гегелем, І. Кантом, Л. Фейєрбахом. У більш пізніший час у розглянутому контексті велике значення мають роботи: Б. Акчурина, В. Аршинова, Л. Боженова, Н. Бучило, В. Галкіна, О. Гомілко, І. Дворецького, І. Добронравової, В. Косяка, Є. Кисельова, О. Лєтова, А. Лосєва, Л. Лубишевої, В. Цікіна.

Діалектика взаємозв'язку в різноманітті форм та способів існування тілесного, духовного та ментального глибоко розглянута в філософських вченнях Ібн Сіні, Б. Спінози,

С. Франка.

Слід зауважити, що проблема тілесності в історії філософії є одним із мотивів, що визначає сам стиль філософського мислення. Як зазначає дослідниця історії тілесності О. Гомілко, «генезис та теоретична еволюція західної метафізики невід’ємні від апеляції та тілесності», а, отже, у зв’язку з цим поняттям, у ставленні до нього знаходить своє відображення сама сутність того чи іншого філософського напрямку.

Передусім зазначимо, що розмежування понять «тіло» і «тілесність» є надзвичайно складною проблемою. Це пов’язано, по-перше, із «природною очевидністю» тіла, на яке, свідомо чи ні, покладається більшість дослідників, намагаючись висвітлити цей феномен і, по-друге, з традиційною опозицією природничих та гуманітарних наук у стратегіях дослідження «природи людини».

В дослідженні тілесності людини як феномену розвитку фізичної культури нами були наведено теоретичні узагальнення і нове рішення цієї проблеми.

1. Важливим методологічним принципом дослідження співвідношення людської тілесності і фізичної культури є застосування багатовимірного підходу:

а) тілесність – це субстрат людської життєдіяльності, що являє собою багатомірне утворення, яке існує в трьох вимірах: біологічне (природне) тіло, внутрішня тілесність, зовнішня тілесність і конструється на їхньому перетині [2, с. 7–8].

б) тілесність – це набір інформаційних, енергетичних, системно-структурних та функціональних властивостей, що належать кожній окремій біосистемі людини [1, с. 16–17].

в) людина за своїми основними сутнісними характеристиками тілесно-соціальне утворення. Тому тілесність – це змістовна складова людини, що забезпечує саму можливість соціального буття. Феноменом є той факт, що власне тілесність здійснює важливий вплив на структуру фізичної культури та забезпечує її існування та розвиток.

2. Фізична культура – це органічна частина загальної

культури людського суспільства, сукупність його досягнень у створенні і раціональному використанні спеціальних засобів, методів та умов спрямованого фізичного розвитку людини:

а) з нашої точки зору, фізична культура – це сукупність усвідомлених біологічних, психологічних, соціальних і духовних факторів розвитку людського організму. Вона виступає головним засобом підвищення соціальної активності окремої людини, впливає на розвиток культури в цілому;

б) фізична культура – це усвідомлена діяльність людини, соціальної групи, суспільства по удосконаленню тілесних, духовних і психічних якостей під впливом природних, соціальних і культурних факторів;

в) фізична культура є складним і багатофункціональним явищем суспільного життя. З моменту свого створення зазнавала значну кількість біфуркацій, тобто вибухових змін, які давали нові непередбачувані явища для її еволюції, що підтверджує її нелінійний розвиток. Це пояснюється тим, що в фізичній культурі в цілому і в одному з її основних елементів – спорті, виникла значна кількість випадковостей, як конструктивного початку. В ньому у найрізноманітніших пропорціях синтезуються впорядковані і неупорядковані, завчасно сплановані і спонтанні дії. Синергетичне бачення проблем міжнародного спортивного руху є передумовою раціонального усвідомлення його змісту і ролі в системі цінностей фізичної культури з точки зору найбільш загальних механізмів його самоорганізації, розуміння перспектив основних тенденцій розвитку.

3. Синергетика – це новий діалог людини з природою, синтез людських знань і мудрості. Синергетика – це новий підхід до пізнання еволюційних процесів, нестабільності та хаосу. Синергетика – це новий підхід до оволодіння методами нелінійного керування складними системами, які знаходяться в стані нерівноваги і якою в першу чергу є тілесність людини [3, с. 3-4].

4. Дослідження міждисциплінарного характеру біоетики

дозволило виявити, що вона є специфічною галуззю співпраці біології, філософії, етики та права. Сучасна біоетика визначається, як життєво необхідна умова функціонування гуманістично-орієнтовного наукового пізнання у сфері живої матерії та альтернативи цьому не існує ні для науки, ні для людства. Але наука не може регулюватися лише на етичному рівні, її здатність до етичного самоконтролю не вирішує все. Обмежитись лише моральними обставинами та персональними оцінками вченого вже не можливо, виключивши при цьому державні та суспільні регламентації медичних досліджень. Необхідним є створення системи етико-правового та соціологічного контролю над ними, включаючи домінуючі в кожному конкретному суспільстві морально-релігійні цінності.

5. Людина – це істота, яка здатна і встановлювати, і проходити межі будь-яких своїх визначень, так як визначеність людини, крім всього іншого, залежить і від її волі. А це означає, що будь-яка її визначеність не є кінцевою. З часом вона може бути скасована суб'єктом волі. Воля людини здатна перетворювати будь-яку визначеність у невизначеність. Таким чином, людське існування постає, як щось багатогранне, невизначене, пластичне, яке дає перетворення за допомогою гуманотехнологій.

Література:

1. Газарова Є. Е. Психологія тілесності / Є. Е. Газарова. – М. : Інститут загальногуманітарних досліджень, 2002. – 192 с.
2. Гомілко О. Метафізика тілесності: концепт тіла у філософському дискурсі / О. Гомілко. – К. : Наук. думка, 2001. – 340 с.
3. Цикин В. А. Философские проблемы синергетики / В. А. Цикин. – М. : Сумы : Слобожанщина, 1997. – 144 с.